

Fesoasoani tau lafoga – tulaga ma faalavelave faafuasei

E le tau mate e le o tau i mafauafau o tagata tulaga tau lafoga pe a mavae atu se tulaga po o se faalavelave faafuasei.* Peitai, e mafai na fesoasoani atu pe a e fesootai mai e faailoa tulaga o e fesiligia e tusa ma fesoasoani tau lafoga.

Afai ua aafia tulaga e te gafatia ai na totogi lafoga ona o tulaga po o se faalavelave faafuasei ma /po o le afaina ai o tupe maua, e ono maua atu se fesoasoani tau lafoga ma/po o fesoasoani tau tupe maua ma e faalagolago i tulaga e patino ia te oe ma nisi o tulaga faapitoa.

Tuai na faatoai atu faamatalaga faafoi o lafoga ma sala tupe pe a tuai na totogi

Afai e le o mafai na faatoai atu faamatalaga faafoi o lafoga i le taimi faatulagaina e tata ai, e taua lou faafesootai mai e faatalanoa isi auala e fai ai. E le mafai na matou faamatu atu se isi vaitaimi faaopoopo mo le fia faatoai atu o GST ma PAYE, ae e iai tulaga e ono toe totogi atu ai sala tupe mo le tuai na faatoai atu o faamatalaga faafoi o lafoga. Afai ua e maua se tusi e faailoa atu ai ua tuai na faatoai atu faamatalaga o moomia, aua e te manatu māmā i le lapataiga ma faafesootai loa le sui tau lafoga po o le Inland Revenue i le taimi vave e mafai ai.

E iai tulaga e ono toe totogi atu ai sala tupe mo le tuai na faatoai atu o faamatalaga o moomia ona o tulaga po o faalavelave faafuasei.

Tului

E iai nisi o tulaga po o faalavelave faafuasei e aveese ai tului na faaee atu pe afai ua e aafia. Afai ua faafuaseia na e aafia i se faalavelave, tagai i faamatalaga e te iloa ai pe mafai na aveese le tului e te totogia i le ird.govt.nz/adverse-events-list

Lafoga tuai na totogi

E iai tulaga matou te talia ai le togitogi o lafoga ua tuai na totogi. E mafai na e talosaga e soloia ona o tulaga faigata pe afai ua e mautinoa e te le mafai na totogi le aofaiga atoa o le tupe.

Manatua:

Afai matou te talia le tuuina atu o se fesoasoani tau lafoga ma e iai tupe leiloa o tauaveina i luma, ona faaititia lea o tupe leiloa e tusa ma le aofaiga tupe ua soloia.

Lagolagosua mo oe ma lou aiga

Child support

E ono aafia tulaga e te agavaa ai po o tupe e totogi atu pe afai ua iai se suiga i tupe maua po o suiga i tulaga faaleaiga. Afai o iai se mea o fesili ai, po o le lē gafatia na totogi tupe i aso ua faatulagaina e totogi ai, faamolemole valaau mai i le 0800 221 221.

Working for Families Tax Credits

E mafai na totogi atu le Working for Families ta'i vaiaso, ta'i lua vaiaso po o le faaiuga o le tausaga faalelafoga. Afai na aafia tupe maua po o tulaga faaleaiga ona o tulaga po o faalavelave faafuasei, faamolemole toe faafou faamatalaga o faamauina i le myIR i le ird.govt.nz

Foai faameaalofa ma fesoasoani tau lafoga (mo tagata taitoatasi ma aiga)

O tulaga po o faalavelave faafuasei e ono maua ai tupe totogi mai auaunaga mo tulaga faafuasei mai le Work and Income (Te Hiranga Tangata). O tupe totogi mo tulaga faafuasei e mafai na faaoga mo mea e pei o meaai, iemoega, lavalava ma apitaga, ma e fua i tulaga e patino i tupe faaalu a le aiga, ma e leai se lafoga e totogi pe afai e te maua lea vaega tupe.

E leai se lafoga e totogi pe afai o se tupe na totogi atu mo tupe leiloa mo se tasi e masani ona maua tupe maua mai nisi o tulaga e pei o le galuega po o se penefiti. Afai e te faigaluega mo oe lava e ono moomia na e totogi se lafoga mo le tupe totogi – tagai i le vaega o ta'ua i lalo o le 'foai tupe ma fesoasoani tau lafoga mo pisinisi.'

Kiwisaver

Afai o e aafia i ni tulaga po o faalavelave faafuasei, e mafai na taofi au saofaga mo lau Kiwisaver, po o le mafai foi na tala i tua ona o tulaga ua e pagatia tele ai. Faitau faamatalaga e taofi ai saofaga o le Kiwisaver i le ird.govt.nz/apply-for-savings-suspension, po o le fia faia o se talosaga i luga o tulaga pagatia i le kamupani o totogi i ai saofaga.

* 'Tulaga po o faalavelave faafuasei' e faatatau lea i tulaga ua aafia tele ai lau pisinisi ona o se faalavelave tele aoao pe tau lotoifale, ma o se tulaga e seāseā tupu. Mo se faataitaga e aofia ai afā kiona, lologa, mugala, mafuie po o faamai ua afaina ai lafumanu po o faatoaga

Foai tupe

Afai o e faia se foai tupe i se faalapopototoga aloaia mo galuega alofa, e te ono agavaa mo se vaega o le lafoga e toe totogi.

Faitau faamatalaga mo foai tupe ma faalapopototoga aloaia mo galuega alofa i le ird.govt.nz/donation-tax-credits

Nonoga Tupe mo Pili o Aoga

E tele auala e maua ai fesoasoani tau lafoga mo tagata fai nonoga tupe e faatupe ai aoaoga, e aofia ai:

- Tagata e faigaluega mo i latou lava ma e mafai na talosaga mo se faamāmā avega e tuuaititia ai tupe totogi o se nonoga tupe e faatupe ai aoaoga
- Tagata o maua tupe maua o totogi ma totogi aso e mafai na talosaga mo se faamāmā avega e tuuaititia ai tupe totogi
- E mafai e soo se tasi o aoga tumau ma e maua lalo le tupe maua mai le faatulagana faaletausaga o tupe e toe totogi, ona talosaga mo se tuusaunoaga mai le toe totogi atu o tupe.

E maua i le myIR auala e tolu e mafai na fai ai.

E te maua tulaga uma tau nonoga tupe mo le faatupeina o aoaoga i le ird.govt.nz/difficulty-repaying-student-loan

Lafoga patino

E te ono agavaa mo se lafoga patino pe afai o e maua se tupe maua po o se totogi aso ma e iai tupe leiloa o tauaveina i luma. Faitau faamatalaga i tulaga tau lafoga patino i le ird.govt.nz/tailored-tax-code

Lagolagosua mo pisinisi ma tagata e faigaluega mo i latou lava

Fuafuaina o lafoga faatuutuuga/toe fuafuaina

E iai tulaga e ono mafai ai na fuafuaina lafoga faatuutuuga po o le toe fuafuaina pe afai ua iai se suiga i lau tupe maua ona o se tulaga po o se faalavelave faafuasei. E mafai na faatulaga le vave totogi atu o se lafoga faatuutuuga pe afai ua sili atu ma le aofaiga sa tatau na totogi.

Faamaoniga e tuusaunoina ai po o se lafoga patino

Afai o e faia galuega faakonekarate ma e iai se vaega tupe e tatau na toesea (mo se faataitaiga, galuega faakonekarate fai lafumanu po o le fai faatoaga), e iai tulaga e te agavaa ai mo se faamaoniga e tuusaunoina ai po o se lafoga patino. Faitau faamatalaga i tulaga tau lafoga patino i le ird.govt.nz/tailored-tax-code

Income equalisation scheme

O tagata o teu tupe i le polokalame lenei e mafai:

- na faaaau pea auaunaga tau lafumanu po o faatoaga i fanua ma elele o Niu Sila, po o le
- faaaau pea o se pisinisi fai fagota, po o le

- maua o tupe mai galuega tau vaomatua ma e mafai na vave tala i tua tupe, po o le teu o tupe i le polokalame lea i se taimi mulimuli mai le aso e masani na faia ai.

Faitau i tulaga faapitoa i le ird.govt.nz/adverse-events-list

Foai tupe ma fesoasoani tau lafoga (mo pisinisi)

E masani na tau aofia foai tupe ma lafoga e totogi e le malo mo pisinisi i le vaega o tupe maua mo faamatalaga faafoi o le GST.

E faalagolago le lafoga e tatau na totogi mo se foai tupe po o se lafoga a le malo i le kamupani na totogia le foai tupe po o le saofaga a le malo faapea ma le auga tonu na faia ai le foai tupe po o le saofaga a le malo.

E maua nisi faamatalaga e tusa ma lafoga ma saofaga a le malo i le tusi **Grants and subsidies (IR249)**.

E lavelave ma faigata le mataupu lea ma e lelei lou talanoa muamua i se faufautua tau lafoga.

Inisiua totogi atu

Afai ua lesitala lau kamupani mo le GST (po o le tatau na lesitala) ma na totogi atu se inisiua e fesoatai ma tulaga e tatau na totogi ai se lafoga, ona tatau lea na aofia le GST i le tupe na totogi atu.

Afai o se tupe na totogi atu mo oloa tau fefaatauaiga ua leiloa (lafumanu, po o oloa faatau atu) po o mea ua faaogāina i le galueaina o oloa (minerale gaosia oloa) po o tupe maua po o tupe mama ua leiloa, e lavelave uma lava i lafoga mo tulaga tau lafoga.

Afai o se tupe e totogi mo aseta o tupe faavae ua faaititia le tau aogā (fale lafumanu, fale teu mea faigaluega, fale gaosi oloa) e masani na tau aofia ai le inisiua i le aofaiga tupe e totogi atu e faapaleni ai tupe faaalu mo mea na toe lipea ma/po o suiga na faia i le tau aogā o meatotino ma e ono faaititia ai le tau aogā o se talosaga o fia fai po o le totogi atu i luga o le faaititiga o le tau aogā.

E lavelave ma faigata le mataupu lea ma e lelei lou talanoa muamua i se faufautua tau lafoga.

Small Business Cashflow Scheme (faaunegatupe)

Afai o lena e fai tupe totogi mo lau faaunegatupe Small Business Cashflow ma ua le gafatia na totogi ona o se tulaga po o se faalavelave faafuasei faamolemole valaau mai e faatalanoa se suiga i le faatulagana e toe totogi ai.

Moomia nisi fesoasoani?

Matou te fautuaina lou talanoa muamua i se faufautua tau lafoga. Valaau mai i le 0800 473 566 pe afai e te fia talanoa i se sui o le aufaigaluega. Mo faamatalaga lata mai e tusa ma fesoasoani tau lafoga, tagai i le ird.govt.nz/disasters-adverse-events